

Meeqqat ersinngitsumik nappaatillit, ADHD-ertut, angajoqqaavisa meeqqamik nappaataannik ilisimasaqarnerulernissaat pillugu pikkorissartitsinneqarnerulernissaat aammalu qaammarsaavigineqarnerunissaat anguniarlugu suleriesissaq qanoq ittoq ingerlatsiviussanersoq paaseqatigiiffiumallugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut

(Inatsisartunut ilaasortaq Karl Lyberth, Siumut)

Akissuteqaat

(Ilaqutariinnermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Naligiissitaanermullu Naalackersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Aallaqqaasiullugu Karl Lyberth qutsavigissavara meeqqanut ersinngitsumik innarluutilinnut soorlu ADHD-ertunut angajoqqaanut sammisitamik suliniuteqarnissaq saqqummiummagu. Apeqqut pingaaruteqarpoq nappaateqarnerup/ ersinngitsumik innarluuteqarnerup inunnut pineqartuinnaannngitsunut pinnani kisiannili aammattaaq inuiaqatigiinnut sunniutigisartagai annertoorujussuusinnaammata aammalumi meeqqat inuusuttullu ersinngitsumik innarluutillit angajoqqaavi annertoorujussuarmik isumalluutaasarmata.

Naalackersuisuni isumaqatigiissutigineqarpoq meeqqat inuusuttullu qaqugukkulluunniit piginnaasaminnik aallussinissamut pitsaanerpaamik periarfissinneqartariaqarmata. Meeqqat inuusuttullu tamarmik taamaannerminni angajoqqaanit asannittunik piginnaasalinnillu tapersorsorneqarnissartik pisariaqartittarpaat. Minnerunngitsumik meeqqat inuusuttullu ersinngitsunik innarluutillit soorlu ADHD-mik.

Meeqqamut ersinngitsumik innarluutilimmut angajoqqaajussagaanni nammineq peroriartornerup, silatusaarsinnaanerup assigisaasalu pigeriikkat avataasigut ineriartornermut pisariaqartitanullu ilisimasaqarnissaq pisariaqakkajuttarpoq. Inuit tamarmik taamatut periarfissaqartanngillat, nukissaqartaratillu nammineerlutik pisariaqartinneqartunik paasisassarsiornissaminnut malinnaanissaminnullu. Meeqqanut inuusuttunullu ersinngitsumik innarluutilinnut angajoqqaajusut annertuumik nukissaqarniartussaammata inuiaqatigiinnut atugarissaarfiusunut pingaaruteqarluni suliassaavoq qulakkeerinneqataaffigissallugu taakku angajoqqaatut sapinngisamik pitsaanerpaamik piareersarneqartarnissaat.

Ilaatigut suliassat taamaattut suliarineqarsinnaaqqullugit Naalackersuisut 2009-mi innarluutilinnut ilisimasaqarfik siunnersuisarfillu, IPIS, pilersippaat. IPIS-ip sullitassarai innarluutillit, ilaqutaasut, tamakkuninnga suliallit paaqqinnittarfiillu, taamatuttaaq pingaartumik inuit ilisimasassanik pisariaqartinneqartunik pissarsiniarnissaminnut malinnaanissaminnullu nammineerlutik pissarsiniarnissaminnut assigiinngitsunik aporfissaqartartut. Kalaallisut oqaluttunik siunnersuisartoqarpoq sapinngisamillu annertunerpaamik nunatsinnut naleqqussaasoqarsimalluni.

Assersuutigalugu IPIS-ip DVD suliaritissimavaa angajoqqaanut ADHD-ertunik qitornalinnut tunngatitaasoq. DVD kalaallisuujuvoq DVD-kkullu oqalulluni paasissutissiisoqarmat, assersuutigalugu quppersagaaqqakkuunngitsaq qarasaasiakkuunngitsorlu, inuit pineqartut oqaatsinut, atuarsinnaassusermut qarasaasianillu atuisinnaanermit tunngatillugu akornutigisinnaasaat eqqarsaatigineqareersimapput. IPIS-imit malugineqarpoq DVD pissutaalluni amerlanerusunik saaffiginnittoqartalersaq tamannalumi ajunngeqaat, ilisimasaqarnermi pissusilersortarnermut sunniuteqartarmat.

IPIS-imit suliarineqartartut saniatigut aammattaaq meeqqat inuusuttullu ersinngitsunik innarluutillit angajoqqaavinut allaneersunik assigiinngitsunik aaqquissuussisoqartarpoq.

Aningaasanut inatsimmi konto pingaarneq 30.01.03-mi inunnut inunnut annertuumik innarluutilinnut attuumassuteqartunut pikkorissartitsisarnernut kiisalu tusilartut naapeqatigiittarnerinut aningaasaliissutissanik atugassanngortitsisoqarsimavoq. Taakku inunnut inunnut ersinngitsunik innarluutilinnut attuumassutilinnut immikkut atugassanngortitaangillat tamatumunngali atorneqarsinnaallutik.

Innarluutilinnut tunngasut 1. januar 2011-miit kommuninut suliassanngortitaapput. Taamaammat maannakkut kommunit innarluutilinnik isumaginninnermut akisussaapput. Aammattaarmi kommunit ilaatigut ilinniartitaanissamat, pikkorissartitsisarnernut assigisaannullu ilaatigut pisariaqartitsinerup akuerineqarnissaata qulakkeerneqarnissaanut malussarinneraapput pingaarnertullu tamanna akisussaaffigalugu. Tamatumanissaq pineqarpoq assersuutigalugu meeqqat inuusuttullu ersinngitsunik innarluutillit angajoqqaavinut pikkorissartitsisarneq.

Naalackersuisut qanittukket KANUKOKA-mut oqaloqatiginnissutigaat kommunit KANUKOKA aqquutigalugu innarluutilinnut tunngassuteqartunik suliassanik kissaatigisaminnik saqqummiussisinaanerat, taamatutaaq ilaatigut meeqqat inuusuttullu ersinngitsunik innarluutillit angajoqqaavinut pikkorissartitsisarnissanik kissaatigisanut tunngatillugu.

Pingaaruteqarpoq ingerlaavartumik innarluutilinnut tunngassuteqartut allanngoriartornerat eqqarsaatigalugu malinnaajuarnissaq. Pingaaruteqarportaaq isumassarsiullaqqissuunissaq peqatigitillugulu isumassarsiat pissusiviusunut inuunitsinni atuuttunut naleqqussarneqartarnissaat. Innarluutilinnut tunngassuteqartuni nukissat katersorniarlugit taamaalillunilu pitsaanerusumik iluaqutiginiarlugit ilaannikkooriarluni naalackersuineramik suliaqartunut tamakkuninngalu suliaqartunut soqutiginnittunullu allanut isumasioqatigiissitsisoqartarpoq.

Kingullermik 2010-mi ukiakkut meeqqanut inuusuttunullu autismemik/ADHD-mik nappaatilinnut eqqarsartaatsimikkullu naalliuuteqartunut tunngatillugu sulissutigisassat pillugit annikinnerusumik isumasioqatigiissitsisoqarpoq. Isumasioqatigiinnissamik sulissutiginnittuupput Peqqissutsimut Naalackersuisoqarfik, taamanikkut Isumaginninnermut Naalackersuisoqarfusoq aamma taamanikkut Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfusoq kiisalu Kommuneqarfik Sermersooq, Angajoqqaatigiit aamma Tarnimikkut innarluutillit ilaqaataasalu allallu peqatigiiffiat Sugisag.

Isumasioqatigiinnermi sulissutigisassat assigiinngitsut taakkulu sulissutiginnissaannut periaasissat assigiinngitsut siunut sammisitat ersersinneqarput. Isumasioqatigiittunit kaammattuutigineqartut arlallit naalackersuisoqarfiit suleqatigiillutik Meeqqanut inuusuttunullu iloriusissat pillugit nassuiaataanni atuarneqarsinnaapput. Tamakku ilagaat anguniagaassasoq meeqqat inuusuttullu immikkut pisariaqartitsisut taamatutaaq meeqqat inuusuttullu ersinngitsunik innarluutillit piaartumik paasiniarneqartassasut piaartumillu naleqquttumik katsorsarneqartassasut. Anguniakkat tamakku sammisaqarfimmi "Siusissukket ajornartorsiutinut tunngatillugu sulissuteqartarneq"-mi atuarneqarsinnaapput. Pineqarputaaq isumaginninnermut tunngassuteqartuni sulisut ilinniartitaanissaat piginnaanngorsarnissaallu pillugit anguniagassat. Tamakku "Sulisut ilinniartitaanerat"-ni atuarneqarsinnaapput. Taamaammat isumasioqatigiittunit kaammattuutigineqartut aammattaaq siunissaq eqqarsaatigalugu meeqqanut inuusuttunullu ersinngitsunik innarluutilinnut tunngatillugu suliniutissanut pingaaruteqarlutik aallaaviusassapput.

Innarluutilinnut tunngassuteqartuni assigiinngitsunik soqutigisallit akornanni suleqatigiinneq sapinngisamik annertunerpaamik ingerlaqqittariaqarpoq nukittorsarneqarlunilu. Naalackersuisut

innarluutilinnut tunngassuteqartuni suliassat assigiinngitsut pingaarnersiorneqarnerannut tulleriiarneqarnerannullu ikiuussinnaapput.

Naalackersuisut pingartippaat angajoqqaat peqataatitaanissaat, meeqqallu ataasiakkaat ersinngitsunik innarluutilit pitsaanerpaamik peroriartorneranni atugassaqartitaanissaannut piareersarneqartarnissaat. Peqatigitilluguli Naalackersuisut erseqqissassallugu pingartippaat taamatut sulissutiginninnerup suliamik ilisimasallit sulissuteqarnerannik tapertaqartinneqartarnissaa, pingaaruteqarmammi meeqqap suliamik ilisimasalinnit pisariaqartitsineq malillugu paasiniarneqartarnissaa katsorsarneqartarnissaalu. Meeqqanut inuusuttunullu ilioriusissani sulissutigisassat tamakku siuliini taaneqareersutut ilinniartitaanerup sulissutigineqarnissaanut tunngassuteqarlunnarputtaaq.

Naalackersuisuniit taamatut oqaaseqarluta oqallilluartoqarnissaa qilanaaraarput.